

achtigheid
voorbeeld
niet de

wel wist,
zich niet
nemen heb-
zich inte-
nen heeft,
last van
het de Zijns

ken door
Maar ik
nietrijdige-
de, geen

mij toch
niet heilig
met een
an vrien-
dter. Hij
zou het
Woord,
moet ho-
r de cul-
schatten,
oploofing
de goede
mild aan
zen door
in tegen-
de massa-
de asceet.

armen:
ten geen
eren be-
ze hoven.
en gordel,
an goede
straks de
den, het
eermalen
ging aan-
maalijde,
zoomin
bezeten,
men een

e maken,
gedrukt?
gegeven?
in onze
en Jezus
daar wat
ke trek

De be-
at afmat
sport, de
e verlus-
n wij al
ertuiging
ten, dan
nden we
ens, van
achten
vermogen
vermaken

hap van
et leven
de rijpere
enoege-
ing voor
it en er
ls ouders
het al-
de mate
i onder-
h vraag-
nan, als
uwburg-
het van
voor de

vermaak
eelgoed,
ulp van
eerd uit
keuken,
en voor-
nmen in
ter, het
als het
balspel,
ma, bil-
concert,
ontspan-
St. Ni-
g, maar

l, welke
Booze?
enkelijke
ermaak;
en afge-
gelegen-

heid daartoe schenken; voor wie het een uitge-
maakte zaak is, dat alle vrije oefeningen van li-
chaam of geest behooren gebrandmerkt te worden
met het vonnis: „wereldsche vermaken“.

Diep is in hun hart gezonken de vermaning
van den apostel Johannes in zijn eersten brief
(hfd. 1:15-17):

„Hebt de wereld niet lief, noch hetgeen in de
wereld is; zoo iemand de wereld liefheeft, de
liefde des Vaders is niet in hem;

„Want al wat in de wereld is, namelijk de be-
geerlijkheid des vleesch, en de begeerlijkheid der
oogen en de grootschheid des levens, is niet uit
den Vader, maar is uit de wereld;

„En de wereld gaat voorbij, en hare begeerlijk-
heid; maar die naar den wil van God doet, blijft in
der eeuwigheid.“

Ook die andere waarschuwing van den apostel
Paulus (2 Tim. 2:22):

„Vlied de begeerlijken der jonkheid“.

Op grond van deze en dergelijke uitspraken der
H. Schrift zijn er alle eeuwen bij duizenden ge-
weest, wier ideaal de ascese was, die zich terug-
trokken uit de wereld naar het klooster, of zoo
het daar niet toe kwam, zich toch in een engen
kring opsloten en „de mijdinge“ tot het dertiende
artikel van het ongetwijfeld Christelijk geloof ver-
lieven.

Aan den anderen kant vindt ge er, die er op
uit schijnen, door een jolig Christendom diegenen
uit de wereld te lokken, die door de stijfheid en
steilheid der fijnen afgeschrikt schijnen te worden
om zich onder het juk van Christus te voegen.

Tegenover beide, door mij aangeduide groepen
van Christenen, neemt de Calvinist een eigen stand-
punt in. En het is dat standpunt, hetwelk hem
veroorlooft die ruime wereldbeschouwing, welke
een der meest karakteristieke trekken van zijn
stelsel is.

Op dat standpunt ziet hij de wereld allereerst
als het werk en het eigendom Gods, in haar ge-
heel en in al hare deelen „het merk vertoonende
eens Scheppers, zoo kunstrijk als almachtig“. God
schiep die wereld door de Opperste Wijsheid. Zij
is daardoor de incarnatie van Goddelijke gedach-
ten en draagster van Goddelijke heerlijkheid,
dat is de hoogste trap der schoonheid. En
dat niet alleen, opdat de mensch in die schoon-
heid genieten zou, maar — en zelfs in de eerste
plaats — tot zijn eigen verlustiging. De Schepper
heeft een welgevalen in het gewrocht Zijner han-
den. De Opperste Wijsheid was spelende in de
wereld Zijns aardrijks en Zijne vermakingen zijn
met de menschen kinderen.

Amsterdam.

H. WARNINK.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Conclusies naar aanleiding van het rapport der
Schotsche Commissie.

II. (Slot).

De bedoeling is niet om weer te geven tot welke
conclusies de Schotsche heeren kwamen, maar om
enkele gedachten mede te deelen, waartoe de le-
zing van het mij zeer interesserende stuk heeft
geleid in verband met de onderscheiden berichten
en correspondenties, die in den laatsten tijd merk-
waardig veel in de groote bladen van rechtisch en
linksch voorkomen. Wij hebben uit eene mede-
deeling in „De Heraut“ kunnen lezen van eene
uitnoodiging, uitgaande van de jubilerende Evan-
gelisch-Theologische faculteit te Weenen, waaraan
door de V. U. gehoor is gegeven door de afvaar-
ding van Prof. Dr. H. H. Kuyper en in „De
Bazuin“ van Zaterdag 25 Juni werd het antwoord
afgedrukt, dat door het college van Hoogleraren
te Kampen ten antwoord op eenzelfde uitnoodi-
ging gezonden is aan den Senaat van genoemde
faculteit. Weenen's faculteit telde, om slechts
een te noemen, ook onder haar proff. Dr.
Eduard Böhl, den schoonzoon van Dr. Hermann
Friedrich Kohlbrugge. De naam van Böhl wordt
wordt ook thans weer in ons land genoemd in Prof.
Böhl te Groningen. De ouderen onder ons kennen
ongetwijfeld Prof. Böhl van Weenen uit diens dog-
matische geschriften en misschien ook uit wat
Kuyper over hem schreef in de inleiding „van de
vleeschwording des Woords“ en in de voorrede
van „het werk van den Heiligen Geest“.

Nog kwam tot onze kringen een uitnoodiging,
waaraan de aangezochten onmogelijk konden vol-
doen. Prof. James Good van Philadelphia ver-
zocht één onzer Hoogleraren onze kerken te ver-
tegenwoordigen op het a.s. Congres der Presby-
teriaansche Alliantie, dat deze week te Pittsburg
in Amerika zal worden gehouden. Nu kon wel
is waar niemand der onzen officieel de Geref.
kerken vertegenwoordigen op genoemd congres,
daar aan een afvaardiging in dien zin stellig wel
een synodaal besluit zoude moeten voorafgaan, maar
aangezien de Alliantie de kosten van een reis naar
Amerika voor haar rekening nam, kon, gelijk dit
voor een kleine twintig jaar het geval ook was
met de proff. Baynack en Wielenga, naar het con-
cilie te Toronto in Canada, wel een onzer mannen
naar dit machtig congres gaan, opdat er over de

wereld bekendheid kome met onze beginselen en
onze groote mannen.

Tot onze blijdschap is prof. Dr. C. van Gel-
deren naar Amerika gereisd en thans tegen-
woordig op de vergadering, die ook met het
oog op de Gereformeerde kerken in Centraal
Europa van het hoogste belang belooft te
zijn. Prof. James Good, ook bekend om zijn
geleerde studien gemaakt met betrekking tot den
Catechismus, reisde van ons land door naar Cze-
cho-Slovakije. Van den bisschop der kerk aldaar
schreef ik in vorige artikelen.

Later is mij gebleken uit de berichten der nieuws-
bladen, dat de Oud-Katholieken evenzeer door de
democratische regeering van Czecho-Slovakije wor-
den bemoeit in hun kerkelijk leven als de ge-
reformeerden. De gereformeerden maakten vroeger
een deel uit van de Hongaarsche Gereformeerde
kerken; zoo behoorden de Oud-Katholieken onder
de kerkelijke jurisdictie van den bisschop van
Weenen. De Oud-Katholieken nu zijn thans gedwon-
gen om een eigen kerk te vormen met een eigen
bisschop. Ik las in eene correspondentie uit Hong-
arije: „onze Westersche democratische vrijheids-
begrippen vinden hier nog geen bevrediging. Men
heeft hier (Boedapest) het liberalisme op non-acti-
viteit gezet“. Dit werd geschreven naar aanleiding
van een „heftig doch interessant debat in de Hon-
gaarsche Kamer“. De tegenwoordige Hongaarsche
regeering is openlijk conservatief. Zij volgt niet
de politiek van den vermoorden graaf Tisza, van
wien ge kunt lezen in het boek van Mej. Kuyper,
„Hongarije in oorlogstijd“. Ik weet niet of onze
Westersche democratische vrijheidsbegrippen sinds
de dagen der Afscheiding erg veel zijn veranderd
en dat zouden toonen als het er weer eens op
aankwam. Er zijn menschen, die beweerd worden
met getallen te kunnen goochelen; er zijn ook
menschen, die met begrippen weten te goochelen.
In den naam van democratie kan men rare dingen
belevan. Waarlijk, Masarijs regeering is niet con-
servatief, maar openlijk democratisch en wel van
een democratie, die niet weinig linksch is. Nu,
deze rose-getinte linksche democratie houdt er al
een heel wonderlijk begrip van godsdienstvrijheid
op na! Niet onbillijk zijn! zou een Czecho-Slovak
zeggen. De maatregelen tegen de Gereformeerden
en Oud-Roomschen zijn noodzakelijk uit politieke
overwegingen. Zoo zal de liberaal Thorbecke de
maatregelen tegen de Afscheidenen ook wel heb-
ben verdedigd en zoo zullen de vrienden van Hoelz
en de bewonderaars van Lenin hun gruwelijke
vervolgingen van de geestelijken ook wel noodza-
kelijk achten en hun beestachtige maatregelen ver-
dedigen met een beroep op de politieke noodza-
kelijkheid. Toch is deze tactiek van Slovakije niet
nieuw! Jerobeam bracht die al in praktijk! Hij
was bang dat de band aan Jeruzalem zou binden
aan het oude rijk. Daarom moest er een middel
op worden gevonden om de godsdienstige saam-
hoorigheid te verbreken; dies stelde hij den dienst
te Bethel in. De oude band mocht eens te sterk
trekken, daarom moeten de Gereformeerden en Oud-
Katholieken van Czecho-Slovakije eigen kerken wor-
den met eigen bisschoppen, los van Hongarije,
los van Weenen. Heerschappij van den staat over
de kerk en dat onder een democratie! Zulke toe-
standen zijn mogelijk bij democratiën uit de Re-
volutie geboren! Een christelijke, anti-revolutionaire
democratie, is de beste waarborg voor de burger-
vrijheden, ook voor de vrijheid der kerk!

Maar daarom moeten wij ook het onze doen
om onze beginselen over de wereld te verbreiden.
Een eerste vereischte is ze kenbaar te maken.
Op den schooldag sprak Ds Halsema over „Ver-
wijderde Horizonten“. Dat was een onderwerp naar
mijn hart! Voor de ideeën door hem verkondigd,
heb ik vanaf mijn eerste artikel in „De Rformatie“
propaganda gemaakt. De tijden zijn daarvoor zeer
gunstig! Duitschland ziet naar ons. Hongarije vraagt
naar ons. Het Angelsaksische ras heeft het nog
te goed! Dat schijnt een weinig zelfvoldaan te zijn.
Het spreekt eenigszins verschoonend van de oude
school. Het heeft het nieuwe Duitschland over-
wonnen. Maar datzelfde Duitschland heerscht geest-
telijk over Engeland, vooral op het gebied der
godgeleerdheid en doet zijn invloed evenzeer gelden
in Amerika. Daar is echter in Duitschland een
volk, dat steeds meer kennis gaat nemen van,
laat ik het zoo noemen, het groote werk van Groen
en Kuyper met de hunnen op staatkundig terrein.
Er komt kentering. Wat voor den oorlog door
enkelers werd gevoeld, wordt nu reeds door meer-
deren begrepen en openlijk verkondigd. In dat op-
zicht staan wij voor nieuwe tijden. Horizonten
worden geopend. Men draagt thans in de landen
van Centraal-Europa, Zwitserland, Schotland en
ons land veel sympathie toe. Een sympathie kan
in dezen zooveel doen. Er wordt beweerd, dat his-
torisch het Roomsche-Katholieke-zijn der Boven-Be-
tuwe moet verklaard worden uit de sterke anti-
pathie die in de Boven-Betuwe in de dagen der
Reformatie heerschte tegen een Calvinistisch ge-
zagsman, burgemeester Vijgh uit de Beneden-Be-
tuwe. Hoe dit ook zij, de volks-sympathie kan
van zoo groote betekenis zijn. Hongarije waar-
deert op bijzondere wijze, wat genoemde landen
hebben gedaan tot leniging van zooveel nood. In
deze landen leeft de issue de Calvin; het nakroost

van Calvijn vergete niet verre bloedverwanten in
het midden van het geteisterd Europa te tellen
bij duizenden en miljoenen. De naam van onze
Koningin is in zegening. Officieel wil men blijken
van erkentelijkheid geven. Een straat werd in Boe-
dapest naar Wilhelmina genoemd. Ontalrijk veel
binden binden ons reeds aan de Hongaren en
hen aan ons. Noem het dunne draadjes! Maar er
zijn er zooveel en van zoo onderscheiden kleur,
dat daarvan ineengedraaid kan worden een sterk
snoer, haast zou ik zeggen veel snoeren, die te
zamen wel een dikken kabel kunnen vormen. Ban-
den des bloeds trekken reeds enkelen en zullen
gewis straks meerderen binden. Geestelijke kin-
deren werden geteeld. Naast een Hongaarsche He-
raut verscheen reeds, volgens een mededeeling in
„De Standaard“, „Omke“, het officieel orgaan van
de Algemeene Hongaarsche Handelsvereniging te
Boedapest en wel in het Nederlandsch. Omke
wil in het Friesch zeggen: oom. En wij laten
onze kinderen vaak oom noemen een vriend des
huizen. Nomen sit omen. Dit blad laten wij straks
in onze handelskringen „omke“ noemen en als
dan de zoon des huizes vraagt, waarom dit blad
zoo wordt genoemd, dan beduiden wij hem, dat
„omke“ wil zeggen „oom“ gelijk vriend des hui-
zes. De liefde des Heeren moet ons aan het werk
vinden voor de komst van Gods koninkrijk; de
liefde tot de Gereformeerde beginselen helpe de
kennis daarvan te verbreiden onder de volkeren,
die daarvoor de meeste vatbaarheid hebben. Het
smart ons dan ook, dat de Gereformeerden van
Zevenbergen zooveel hebben te lijden gehad van
de Roemeniërs. Schande over het land van Carmen
Sylva, dat het door rassenhaat, meer dan door
religie-haat gedreven wordt om Transylvanische
bewoners zoo'n hard juk op te leggen, ze te
plagen en te vervolgen. Al was het alleen maar
om het feit, dat de vergadering te Pittsburg zich
bizarde met het lot der Gereformeerden, eens
behoorende tot de Gereformeerden van Hongarije,
zal bemoeien, dan zou reeds daarom door ons
die vergadering en haar arbeid met de hoogste be-
langstelling dienen te worden gevolgd.

G. KEIZER.

Den 24sten September is het vijf en ze-
ventig jaar geleden, dat Ds A. Van Raalte te
Arnhem scheep ging om over Rotterdam naar
Amerika te reizen. Dit feit is van bijzonder groote
betekenis geweest voor de westelijke staten van
Amerika en voor de Gereformeerden der Vereenigde
Staten. Wij mogen onze groote mannen niet ver-
geten; hebben hunne daden te vermelden en hun
voorbeeld te volgen, daar zij op God vertrouwden.

G. K.

PERS-SCHOUW.

Gispens Leeuw.

Naar aanleiding van wat ik in de vorige Pers-
schouw over „Geridderde Predikanten“ schreef, ont-
ving ik een brief van een onzer lezers met een
anecdote over wijlen Ds Gispens. Hoewel ik deze
niet uit de pers kan overnemen, vindt ze hier
niet al te onpas een onderdak. Gispens dan kreeg
een lintje, naar hij meent een „Leeuw“.

Een vriend, die hem kwam gelukwenschen, vroeg:
„En schrijft de regeering er nu ook bij, waarvoor
men zoo'n lintje ontvangt?“

De geridderde trok zijn leukste gezicht en ant-
woordde:

„Neen, maar ik heb maar gedacht aan de woor-
den van den Catechismus: „Deze belooning ge-
schiedt niet uit verdienste, maar uit genade!“

Naar de historiciteit van een anecdote moet men
gewoonlijk niet al te angstvallig vragen, vooral niet
als ze den ouden Gispens betreft; maar ik geloof,
dat mijn „schrijfs“man voor deze instaat.

Bolland.

Ook al een man om wien de anecdoten zich
ophoopen.

Hij kwam in Delft en zag ergens een paar stu-
denten druk bezig.

„Wat doen jullie daar?“ vroeg hij.

„Een brug bouwen, professor.“

„Van den eenen kant naar den anderen?“

„Ja, professor.“

„Maar doen jullie het volgens de eenheid der
tegendeelen?“

„Wat bedoelt u daarmee?“

„Wel, bouwen jullie hem ook van den anderen
kant naar den eenen?“

Voor de historiciteit van de vertelling blijf ik
borg, voor de historiciteit van de anecdote zelf niet.

Ik verdenk er den oorspronkelijken verhalen zelf
van, dat hij daarmee de filosofie van den Leid-
schen hoogleraar belachelijk heeft willen maken.

Want Bolland is een buitenmodel-man.

En al wat buitenmodels is, werkt op de lach-
spieren van aaneennegentig honderdste onzer land-
genooten.

Niettemin een man — dit mag op zijn 25-jarig
jubileum als professor weleens worden uitgespro-
ken — die om zijn capaciteiten en werkkraft
respect afdwingt.